

A Habsburg Monarchia a XVIII. században (Magyarország története 1703–1848)

2025/2026. tanév, II. félév | <http://seraphin.hu/btk>

Témakörök

1. A Rákóczi-féle felkelés és függetlenségi háború történetének mozzanatai.
2. III. Károly és kora. Egy kiegyezés és eredményei.
3. A XVIII. század nagy háborúi (török háborúk, osztrák örökösödési háború, hétéves háború)
4. Mária Terézia országlása. Békés gyarapodás ellentmondásokkal.
5. Élet a katonai határőrvidékeken.
6. Nemzetiségek a XVIII. századi Magyar Királyságban.
7. A felvilágosult abszolútizmus az összetett monarchiában (II. József, II. Lipót).
8. II. József magyarországi és erdélyi uralkodásának helyi mozzanatai.
9. II. Lipót uralkodása. Magyarország a napóleoni háborúkban.
10. I. Ferenc és kora (jakobinus mozgalom, a kor nádorai, reformországgyűlések)
11. Erdély a XVIII. századi történetének sajátosságai
12. A felekezeti és a rendi politika, valamint az érdekérvényesítés szinterei (a diéta és a vármegyegyűlések helye és szerepe).
13. A barokk katolicizmus kiteljesedése, felekezeti és kultúra.
14. Művelődés, útleírások, naplók, külföldiek Magyarországról, magyarok külföldről.

Az aláírás és az érdemjegy megszerzésének feltételei

1. Órai olvasnivalók és feladatok.

2. A fenti témakörökből egy szabadon választotthoz kapcsolódó minimum 20 perces referátum tartása megbeszélt időpontban.

3. Szemináriumi dolgozat készítése a referátum témájából minimum 5-6 oldal terjedelemben.

Ajánlott szakirodalom

BÁCSKAI Vera, *Városok Magyarországon az iparosodás előtt*, Budapest, Osiris, 2002.

H. BALÁZS Éva, *A szabadkőművesség a XVIII. században*, Világosság, 18(1977)/4, 216–223.

BARTA János, *A tizennyolcadik század története*, Budapest, Pannonica, 2000.

BÁNKÚTI Imre, *A kuruc függetlenségi háború gazdasági-pénzügyi alapjai = Az államiság megőrzése: tanulmányok a Rákóczi-szabadságharcról*, szerk. CZIGÁNY István, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2002, 65–97.

F. CSANAK Dóra, *Két korszak határán. Teleki József, a hagyományörző és a felvilágosult gondolkodó*, Budapest, Akadémia, 1983.

ECKHART Ferenc, *A Bécsi udvar gazdaságpolitikája Magyarországon, 1780–1815*, Budapest, Magyar Történelmi Társulat, 1958.

FORGÓ András, *A kései konfesszionális magyarországi jellegzetességeiről*, Korall, 15(2014)/57, 92–109.

FORGÓ András, *Az egyházi középréteg politikai szerepvállalása a török kiűzése után = Padányi Biró Márton veszprémi püspök emlékezete*, szerk. HERMANN István, Veszprém, Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára, 2014, 25–38.

FORGÓ András, *Egyház, Rendiség, Politikai kultúra. Papok és szerzetesek a 18. század országgyűlésein*, Budapest, Szent István Társulat, 2017.

FORGÓ András, *'Vajon az igaz katolikusnak szabad-e a hamis vallásban lévőköt megszenvedni?' Katolikus tolerancia a jozefinizmus korában = Alsópapság, lokális társadalom és népi kultúra a 18-20. századi Magyarországon*, szerk. BÁRTH Dániel, Budapest, ELTE BTK Folklore Tanszék, 2013, 154–177.

GERGELY András, *19. századi magyar történelem: 1790–1918*, Budapest, Korona, 1998.

GERGELY András, *Széchenyi István*, Budapest, Új Mandátum, 1998.

GUITMAN Barnabás, *Vallási törésvonalak a Rákóczi-felkelés idején*. Magyar Szemle 28 (2019)/11-12 36–44.

- Magyarország története a 19. században*, szerk. GERGELY András, Budapest, Osiris, 2003.
- Az ónodi országgyűlés háromszázadik évfordulójára*, Hadtörténelmi Közlemények 120(2007)/4
- HÓMAN Bálint, SZEKFÜ Gyula, *Magyar történet III-IV*, Budapest, 1935.
- KALMÁR János, *A Kollonich-féle Einrichtungswerk és a 18. századi bánsági berendezkedés*, Századok, 125(1991)/5-6, 489–499.
- KALMÁR János, *III. Károly magyar király kormányzási elveiről = Európa vonzásában: emlékkönyv Kosáry Domokos 80. születésnapjára*, szerk. GLATZ Ferenc, Budapest, MTA Történettudományi Intézete, 1993, 81–84.
- KALMÁR János, *A Magyar Királyság kormányzati helyzete a Habsburg Birodalomban = Ezredforduló – századforduló – hetvenedik évforduló: ünnepi tanulmányok Zimányi Vera tiszteletére*, szerk. ÚJVÁRY Zsuzsanna J., Piliscsaba, PPKE BTK, 2001, 139–146.
- Katolikus megújulás és a barokk Magyarországon: különös tekintettel a Dél-Dunántúlra (1700–1740)*, szerk. GÖZSY Zoltán, VARGA Szabolcs, VÉRTESI Lázár, Pécs, 2009. (Seria historiae dioecesis Quinqueecclesiensis, 7.)
- KATUS László, *A modern Magyarország születése: Magyarország története 1711–1914*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2012. 3., jav. átdolgozott kiadás.**
- KÓNYA Péter (szerk), *Az Országgyűlés 1715-ben és a magyar társadalom a 18. században*, Eperjes, 2016.
- KOSÁRY Domokos, *Értelmiség és kulturális elit a XVIII. századi Magyarországon*, Valóság, 24(1981)/2, 11–20.
- KOSÁRY Domokos, *Magyarország a 17–18. század fordulóján - a régi és új határán*, Századok, 124(1990)/1, 126–138.
- KÖPECZI Béla, *A Rákóczi szabadságharc külpolitikája és a francia-bajor kapcsolat = Az államiság megőrzése: tanulmányok a Rákóczi-szabadságharcról*, szerk. CZIGÁNY István, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2002, 8–28.
- Erdély története: három kötetben*, szerk. Köpeczi Béla, Budapest, Akadémiai, 1986.**
- Magyarország története: tíz kötetben*, szerk. Pach Zsigmond P., Budapest, Akadémiai, 1980. 4,1-2, 5,1-2 (1686–1790; 1790–1848)**
- SZIJÁRTÓ M. István, *A diéta: a magyar rendek és az országgyűlés 1708–1792*, Budapest, Osiris, 2005.
- Politikai elit és politikai kultúra a 18. század végi Magyarországon*, szerk. SZIJÁRTÓ M. István, SZÜCS Zoltán Gábor, Budapest, ELTE Eötvös, 2012.
- TÜSKÉS Gábor, KNAPP Éva, *Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században források, formák, közvetítők*, Budapest, Osiris, 2001.
- VARGA János, *Jobbágyrendszer a magyarországi feudalizmus kései századaiban, 1556–1767*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1969.
- VARGA J. János, *Berendezkedési tervzetek Magyarországon a török kiűzésének időszakában. Az „Einrichtungswerk”*, Századok, 125(1991)/5-6, 449–488.
- R. VÁRKONYI Ágnes, *Jobbágypolitika Rákóczi államában = Mályusz Elemér emlékkönyv: társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok*, szerk. BALÁZS Éva H., FÜGEDI Erik, MAKSAY Ferenc, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1984, 415–439.
- R. VÁRKONYI Ágnes, *A király és a fejedelem. II. Rákóczi Ferenc és I. József és az európai hatalmi egyensúly 1676-1711 = Jubileumi csokor Csapodi Csaba tiszteletére: tanulmányok*, szerk. ROZSONDAI Marianne, Budapest, Argumentum, 2002, 321–350.
- VERESS D. Csaba, *Napóleon hadai Magyarországon, 1809*, Budapest, Zrínyi, 1987.

Forráskiadások

- Magyar történeti szöveggyűjtemény: 1526–1790*, szerk. Sinkovics István, Budapest, Tankönyvkiadó, 1968. II.**
- Magyarország története a 19. században: szöveggyűjtemény*, szerk. Pajkossy Gábor, Budapest, Osiris, 2003.**
- APOR Péter, *Metamorphosis Transylvaniae: azaz Erdélynek változása, 1736*, Budapest, Magyar Helikon,

1972.

- AUGUSTINI AB HORTIS Sámuel: *A magyarországi cigányok mai állapotáról, különös szokásairól és életmódjáról, valamint egyéb tulajdonságairól és körülményeiről (1775-1776)*. Szerk. és a bev. Deáky Zita és Nagy Pál. Budapest-Gödöllő, 2009.
- Kossuth Lajos összes munkái, szerk. Barta István, Sinkovics István, Pajkossy Gábor, Budapest, Magyar Történelmi Társulat, 1948. I–XV. köt.
- BÉL Mátyás, *Magyarország népének élete 1730 táján*, Budapest, Gondolat, 1984.
- BENDA Kálmán, KENÉZ Győző, *Mercurius Veridicus 1705–1710*, Budapest, Magyar Helikon, 1979.
- Magyar emlékirók, 16-18. század*, szerk. Bitskey István, Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1982. (Bethlen Kata Önéletírása)
- CSEREI Mihály, *Erdély története, 1661–1711*, szerk. Bánkúti Imre, Budapest, Európa, 1983.
- Széchenyi István válogatott művei*, szerk. Gergely András, Spira György, Sashegyi Oszkár, Budapest, Szépirodalmi, 1991.
- GÖMÖRI György, *Angol és skót utazók a régi Magyarországon (1542–1737)*, Budapest, Argumentum, 1994.
- KÖLCSEY Ferenc, *Országgyűlési napló*, szerk. Völgyesi Orsolya, Budapest, Universitas, 2000. (Kölcsey Ferenc minden munkái)
- Rákóczi tükör; naplók, jelentések emlékiratok a szabadságharcról.*, kiad. Köpeczi Béla, R. Várkonyi Ágnes, Budapest, Szépirodalmi, 1973.
- MIKES Kelemen, *Törökországi levelek: és Misszilis levelek*, kiad. Hopp Lajos, Budapest, Akadémiai, 1966.
- RÁKÓCZI Ferenc, *Vallomások, emlékiratok*, szerk. Hopp Lajos, Budapest, Szépirodalmi, 1979.
- Kazinczy Ferenc válogatott művei*, kiad. Szauder Mária, Budapest, Szépirodalmi, 1979. (Pályám emlékezete)
- Magyar gondolkodók 17. század.*, kiad. Tarnóc Márton, Budapest, Szépirodalmi, 1979. (BETHLEN Miklós, *Olajágot viselő Noé galambja (1704)*; II. RÁKÓCZI Ferenc, *Breznai Kiáltvány (1703)*; RÁDAY Pál, *II. Rákóczi Ferenc Kiáltványa (1703-1704)*).
- TESSEDIK Sámuel, BERZEVICZY Gergely, *A parasztok állapotáról Magyarországon*, Budapest, Gondolat, 1979.
- TOLNAI Gábor (ed.): *Egy erdélyi gróf a felvilágosult Európában (Teleki József utazásai 1759–1761)*. Régi magyar prózai emlékek (7). Budapest, Akadémiai, 1987.
- Tüskés Gábor (et al. ed.): *Magyarországi gondolkodók - 18. század I–II*. Budapest, 2010/2015.
- WESSELÉNYI István, *Sanyarú világ: napló 1703–1708*, kiad. Magyarai András, Bukarest, Kriterion, 1983. I–II. köt.
- XAVERIUS VIZI Ferenc, *Felséges Maria Theresia ... gyászos koporsója felett való prédikáció ...*, Nagyszeben, 1781.